

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

תוכן עניינים

- א. מניין לעבודת כוכבים של ישראל שטעונה גניזה שנאמר לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח מה מזבח טעון גניזה אף אשרה טעונה גניזה.....2
- ב. כל המעמיד דיין שאינו הגון כאילו נוטע אשרה בישראל ... ובמקום תלמידי חכמים כאילו נטעו אצל מזבח.....2
- ג. ומשמי עבודת כוכבים אין אסורין עד שיעברו.....5
- ד. כלי מתכות פשוטיהן ומקבליהן טמאין.....6
- ה. נשתברו טהרו.....7
- ו. חזר ועשאן כלים יחזרו לטומאה ישנה.....8
- ז. כי הדרא טומאה ה"מ לטומאה דאורייתא אבל טומאה דרבנן לא.....9
- ח. את"ל לא הדרא טומאה דעבודת כוכבים משום חומרא דעבודת כוכבים מי שוויה רבנן כטומאה דאורייתא או לא תיקו.....10
- ט. תקרובת עבודת כוכבים של אוכלים מהו כלים לא קמיבעיא ליה כיון דאית להו טהרה במקוה טומאה נמי בטלה כי קמיבעיא ליה אוכלין.....11
- י. כלים ששימשו בהן בבית חוננו מהו שישתמשו בהן בבית המקדש ... כהנים ששימשו בבית חוננו לא ישמשו במקדש שבירושלים ואינו צריך לומר לדבר אחר 12
- יא. מזרחית צפונית בה גנזו בית השמונאי את אבני המזבח ששקצו אנשי יון..12
- יב. ניתברינהו אבנים שלמות אמר רחמנא ננסרינהו לא תניף עליהם ברזל אמר רחמנא.....13
- יג. עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חברו וישראל אין מבטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים.....16
- יד. המבטל עבודת כוכבים מבטל משמשיה ביטל משמשיה משמשין מותרין והיא אסורה.....18

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

דף נב.

א. מנין לעבודת כוכבים של ישראל שטעונה גניזה שנאמר לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח מה מזבח טעון גניזה אף אשרה טעונה גניזה

ע"ז של ישראל¹ אינה בטילה עולמית, אפילו היה לעובד כוכבים בה שותפות אין ביטולו מועיל כלום אלא אסורה בהנאה לעולם וטעונה גניזה². דכתיב (דברים טז פסוק כא) לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח ה' אלהיך אשר תעשה לך, הוקש אשרה למזבח, מה מזבח טעון גניזה בקרקע שהרי אסור בהנאה, אף אשרה טעונה גניזה שגונזה בקרקע כשהיא שלימה ואין מועיל לה שום ביטול. וי"א³ שטעונה שריפה או כתיתה ופיזור לרוח.

ב. כל המעמיד דיין שאינו הגון כאילו נוטע אשרה בישראל ... ובמקום תלמידי חכמים כאילו נטעו אצל מזבח

¹ רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ח הלכה ט לבוש קלמ"ב וט"ז ג.

² בפ"י הקצר הבאתי שיטת התוס' דיש חילוק בין ע"ז של ישראל ובין ע"ז של עכו"ם דע"ז של עכו"ם טעונה שריפה וע"ז של ישראל די בגניזה שלא יהנה ממנה. ולולי דמיסתפינא הייתי אומר דהא דבע"ז של ישראל די בגניזה הוא דוקא לאחר שביטלה רק דאינו מועיל ביטול בע"ז של ישראל אז די בגניזה אבל קודם שביטלה טעונה שריפה. דרך המלך ברמב"ם שם

³ ומ"מ איני יודע גניזה זו למה ה"ל לשרפה או לאבדה וצ"ע. כס"מ שם. ואפשר דהך גניזה ר"ל ביעור מן העולם בלא הנאה כמו עגל ששחקהו וזרוהו וכ"כ התוס' ז"ל ובוה נסתלקה קושיית מרן וכן ראיתי להמפרשים ז"ל. מעשה רקח שם. ולענ"ד טפי היה לו להעיר על פי מה דאמרין בחולין דף ו' ע"א דמות יונה מצאו להם בראש הר גריזים שהיו עובדין אותה, וכתבו התוס' בשם המדרש שהיא ע"ז שהטמין יעקב תחת האלה אשר עם שכם עיין שם, הרי חזינן גודל התקלה שבאה מן הגניזה אחרי כמה דורות, ועי' ברמב"ן עה"ת שם וצ"ע. אור הישר שם וכבר התוס' פ' ר' ישמעאל דף נ"ב ד"ה מה מזבח טעון וכו' כתבו טעונה גניזה פי' ביעור בלא הנאה כמו עגל ששחקהו וזרוהו וכו' יעו"ש ורבינו נקט כלשון הגמרא כמו שכן דרכו והו"ל כאלו כתב וטעונה איבוד וכמ"ש לעיל דין ו' ומ"מ קשה דמילתא שאינה צריכה היא דכבר כתבו לעיל כיצד מאבד אותה וכי בכל מקום שיכתו אסורה בהנאה צ"ל שצריך שיאבדנה שכתב כאן וטעונה איבוד דהיינו גניזה כמ"ש. בארות המים שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת עבודה זרה

כבר התבאר במסכת סנהדרין דף ז: סנהדרין⁴, מלך, או ראש גולה, שהעמידו⁵ להן לישראל דין שאינו הגון⁶ במעשיו, אע"ג שהוא חכם בחכמת התורה, או שאינו ראוי להיות דין שלא למד חכמת התורה וביאור משפטיה הישרים והעדיקים, אף על פי שהוא כולו מחמדים ויש בו כמה מדות נכבדות וטובות אחרות, אחר שאינו יודע ובקי בחכמת התורה, אין ראוי למנותו דין. והרי זה שהעמידו עובר בלא תעשה, שנאמר (דברים א פסוק יז) לא תפירו פנים במשפט מפי השמועה למדו שזה מדבר כנגד הממונה להושיב דיניו.

אמרו חכמים, שמא⁷ תאמר איש פלוני נאה אושיבנו דין, איש פלוני גבור אושיבנו דין, איש פלוני קרובי אושיבנו דין, איש פלוני יודע בכל לשון אושיבנו דין, נמצא מוכה את החייב ומחייב את הזכאי, לא מפני שהוא רשע אלא מפני שאינו יודע, לכך נאמר לא לא תפירו פנים במשפט⁸ שם

ועובר על זה, ומינה⁹ דין שאינו חכם מחמת עשרו, או טוב מדותיו, או מאהבתו אותו, או מחמת כבוד קרוביו, עבר על לא תעשה¹⁰ זה. ועונשו גדול מאד¹¹, שכל עונש דיני שקר שידין אותו דין מחסרון ידיעתו תלוי עליו כי הוא הגורם¹² אבל אין לוקין עליו¹³:

⁴ רמב"ם סנהדרין פ"ג ה"ח הינוך תיד שו"ע ונו"כ ח א

⁵ משמע להלאו הוא רק על אחד מאלו שממונים למנות דינים אבל בשו"ע סי' ה הלשון "כל המעמיד דין שאינו הגון" משמע דשייך על כל מי שממנה ועיין בברכ"י ס"ק ב בשם ספר הוקת הדיינים

⁶ כך פירש בסמ"ע שם ס"ק א דברי המחבר והרמב"ם שכתבו שאינו הגון ואינו חכם בחכמת התורה שהאות וי"ו היא וי"ו המחלקת אבל בלח"מ שם פי' דהיינו שאינו הגון להיות דין כיון שאינו בקי דודאי אין הכונה אינו הגון כיון שהוא רשע דהא כתב אע"פ שכולו מחמדים ולפי"ו אינו הגון ואינו חכם כולה חדא מילתא היא

⁷ שם

⁸ ר"ל שלא יכירו פני האיש לומר פלוני עשיר הו או קרובי הוא אושיבנו דין סמ"ע שם ס"ק ב

⁹ הינוך שם

¹⁰ כך היא גירסת המנחת הינוך שם אות א

¹¹ ואם יש שם שלושה ג"כ אין למנות ואע"ג דכתב המחבר בסי' ג' דבחד גמיר סגי היינו בדיעבד אבל לכתחילה בעי' כולם בקיאים בחכמת התורה נתייה"מ חידושים שם ס"ק א

¹² משמע שאינו עובר אלא על שעת המינוי אבל מה שדן דין זה מחמתו אח"כ דין שקר אינו עובר הממנה משום לא תכירו אלא הוא הגורם לדיני שקר אמנם בסמ"ג ל"ת קצד כתב "מעלה הכתוב על שמינה כאילו הכיר פנים בדין" וכן ברש"י עה"ת שם משמע דעובר על כל מה שדו כאילו הכיר פנים וכן דייק בברכ"י שם אות ב' ועיי"ש שהאריך בזה

¹³ ואינו נמנה בר"מ פי"ט מהלכות סנהדרין בכלל הלוקין, כי דבר זה אין לעמוד עליו דהוא יאמר שהוא חכם וכדומה, ועל כן הוא מסור רק לשמים: מנ"ח שם אות ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת עבודה זרה

ועוד אמרו כל המעמיד לישראל דייין שאינו הגון, כאילו הקים מצבה¹⁴ שנאמר (שם טז פסוק כב) וְלֹא תִקְּמוּ לָךְ מִצֵּבֹת אֲשֶׁר שָׁנֵא ה' אֱלֹהֶיךָ, ובמקום תלמידי חכמים כאילו נטע אשירה שנאמר (שם פסוק כא) א תִּטַּע לָךְ אֲשֶׁרָה כָּל עֵץ אֲצֵל מִזֵּבַח ה' אֱלֹהֶיךָ, ותלמידי חכמים מכפרים ומגינים כמזבח, וכן אמרו חכמים¹⁵ (שמות כ פסוק ב) לֹא תַעֲשֶׂוּן אֵתִי אֱלֹהִי כִּסֵּף לֹא אֱלֹהֵי הַבַּא בַּשֶּׁבֶל כִּסֵּף וְזֶה־זֶה הַדֵּיִן שְׁמִינֹהוּ מִפְּנֵי עֲשָׂרוֹ בַּלְבָד.

כשם שצריך¹⁶ הראוי להיות דייין להיות יודע דיני התורה, כמו בן צריך להיות בעל מדות ואדם כשר, שלא יאמר לו הנידון – "טול קורה מבין עיניך", כלומר קשט עצמך ואחר כך קשט אחרים.

אסור להעמיד¹⁷ עם הארץ לדיין, על סמך שישאל כל פעם לחכם, כיון שלפעמים לא ישאלנו ויטה הדיין.

עיירות שאין¹⁸ בהם חכמים הראויים להיות דיינים, או שכולן עמי הארץ, וצריכים להם דיינים שישפטו ביניהם שלא ילכו לפני ערכאות של עובדי כוכבים, ממנים הטובים והחכמים שבהם לדעת אנשי העיר¹⁹, אע"פ שאינם ראויים לדיינים, וכיון שקבלו עליהם בני העיר אין אחר יכול לפוסלן

וכן כל צבור יכולין לקבל עליהם בית דין שאינם ראויים מן התורה.

ומכלל מצוה זו גם כן²⁰, שכל מי שביררו אותו בני הקהל למנות עליהם ממונים לשום ענין, שישים כל השגחתו וכל דעתו למנות מהם הראויין והטובים, על אותו מינוי שהקהל צריכין אותו, ולא יגור מפני איש למנות מי שאינו ראוי.

¹⁴ ועיין בכסף משנה שהקשה עליו דבש"ס דילן בסנהדרין ז' ע"ב אינו מבואר כלל, רק דהוי ליה כאילו נוטע אשירה, ובמקום תלמידי חכמים כאילו נטעו אצל המזבח, אבל מצבה אינו מבואר כלל, ועי"ש מה שכתב בשם מהרי"ק בשורש קי"ז: מנ"ח שם ובדרכי משה שם ס"ק ב תירץ דכך היתה גירסת הרמב"ם בנמ' שם

¹⁵ שם ברמב"ם

¹⁶ חינוך שם

¹⁷ רמ"א חו"מ סי' זחסעי' א סמ"ע ס"ק ג

¹⁸ רמ"א שם

¹⁹ ועדיף להתלות להורות על פי מה שראה תשובת איזה גאון או פוסק וכיו"ב מאותם המדמים להורות מן התלמוד בלפי שפעמים רבות טועים בדמיונם אע"ג שגם במורה מאיזה תשובה משכחת ליה שחזר בו מאותו תשובה או שפליגי עליה רבים עכ"פ עדיף בכה"ג. ברכ"י שם ג בשם הר"י מיגש

²⁰ חינוך שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת עבודה זרה

כל דיין²¹ שנתן ממון כדי שיתמנה, או המתמנה בגלל עושרו²², אסור לעמוד מפניו וצווי חכמים להקל אותו, ולזלזל בו²³, ואמרו חכמים שהטלית שמתעטף בה, תהי בעיניך כמרדעת של חמור.

אבל אם ראוי להיות דיין, אפילו שיש גדולים ממנו בעירו ומינהו מחמת עושרו, כל שלא נתן ממון בשביל כך אין איסור בכך, אבל אם נתן ממון נקרא רשע²⁴ ודינו כנ"ל. וי"א²⁵ שזה רק אם יש מי שעדיף ממנו, אבל אם אין מי שעדיף ממנו אינו נקרא רשע, אע"ג שנתן ממון.

י"א²⁶ דאם מבקש למנות קרובו לדיין במקום שיש גדולים ממנו אע"ג שראוי הוא לדון עובר בל"ת זה, וי"א²⁷ דאינו עובר, אלא שלא יעשה כן שאינו ממשנת חסידים.

ג. ומשמי עבודת כוכבים אין אסורין עד שיעבדו

כבר התבאר לעיל דף יט: ודף נא: שע"ז אסורה²⁸ בהנאה היא ותשמישיה ונויה ותקרובתה בין של נכרי בין של ישראל, דכתיב (דברים ז פסוק כו) וְלֹא תִבְיָא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתְךָ, וְכִתִּיב (שם יג פסוק יח) וְלֹא יִדְבַק בְּיָדְךָ מְאוֹמָה

²¹ רמב"ם שם ה"ט

²² לשון השו"ע שם וכל דיין המתמנה בשביל כסף וזהב משמע המתמנה מחמת עושרו אפילו לא נתן בפועל כסף או זהב וכ"מ בב"ח

²³ שדומה לעבודה זרה וכנ"ל "לא תעשון אתי אלהי כסף אלוה הבא בשביל כסף וזהב זה הדיין שמינהו מפני עשרו בלבד" והנהנה ממנו כנהנה מע"ז והמהנהו ומכבדו כמהנה ע"ז ברכ"י אות ד

²⁴ זה דעת הב"ח והביאו בקצוה"ח ס"ק א והחת"ס בשו"ת חו"מ סי' קס כתב דאם ליכא דעדיף מיניה אין בו איסור והב"ח הפריז

²⁵ פתחי תשובה שם ס"ק ב

²⁶ רבי דוד פארדו בספרו ספרי דבי רב פרשת דברים דקעה ע"א והגאון הנצי"ב בספרו עמק הנצי"ב ר"פ שופטים

²⁷ דעת הב"ח ועיין שו"ת יביע אומר ח"ז חו"מ סימן א אות ג

²⁸ שו"ע ונו"כ יו"ד קל"ט א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

מן התרם, כלומר אפילו כל שהו, והיינו שלא יהנה ממנה. אלא דשל נכרי אסורה מיד, ושל ישראל²⁹ אינה אסורה עד שתיעבד³⁰.

ותשמישיה ונויה³¹, בין של נכרי בין של ישראל אינן אסורין עד שישתמשו בהן³².

ותקרובתה, מה שמביאה לפניה ועשה ממנו תקרובת נאסר. כגון יין שנתנסך לע"ז והוא הדין שאר תקרובת כגון שמנים וסלתות ומים ומלח שדרך להקריבן בפנים, הוי כמו יין שכן דרכו לנסכו בפנים.

ד. כלי מתכות פשוטיהן ומקבליהן טמאין

²⁹ ודבר פשוט נ"ל דאפי' ישראל מומר לעבודת כוכבי' נקרא ישראל ודינו עד שיעבוד דאע"פ שחטא ישראל הוא כדאיתא בהרבה דוכתי וכן לענין ביטול שאין יכול לבטל אליל כמו ישראל כמ"ש רש"י בהדיא הביאו ב"י סי' קמ"ה ד"ה סידו כו' ודלא כמ"ש בדרישה בהג"ה סי' קמ"ה דישאל מומר לעבודת כוכבים דינו כעובד כוכבים דהא ילפינן לה כאן מקראי דעשה הבדל בין עובד כוכבי' לישראל ואין לדרוש למעמיה דקראי אלא גזירת המלך הם דישאל אינו אוסר עד שיעבוד. מ"ז שם א. ומדברי הרמב"ם פרק ב' מהלכות עבודת כוכבים [הלכה ה] משמע כהדרישה. נקה"כ שם ועיין בס' משנת חכמים מצוה ל"ט ביבין שמועה ס"ק א' שהאריך טובא בדין מומר אם אמרינן שיצא מן הכלל להחמיר ולא להקל ומצדד דלענין ע"ז של מומר נראה דלחומרא דינו כעכו"ם ולא לקולא וכ' שם ברף ע"ח ע"ג דלכאורה נראה דאם אירע במומר שעשה ע"ז ולא עבדה ובא נכרי וביטלה שקמע ראשה וכדומה דיש לדין בזה ולומר דאין בו צד חומרא כלל דהוי תרי חומרא דסתרי אהדדי אם באני לדונו כנכרי לגמרי הרי קיי"ל דנכרי מבטל ע"ז שלו ושל חברו ואם באנו לדונו כישראל וקיי"ל דע"ז של ישראל אינה בטלה עולמות הרי קיי"ל דע"ז של ישראל אינה אסורה עד שתעבד ועיי"ש כמה שמצדד בזה וסיים בצ"ע עיין שם.

³⁰ והכי ילפינן לה דשל נכרי אסורה מיד דכתיב [שם ז, כה] פסילי אלהיהם תשרפון באש לא תחמוד כסף וזהב, מדקאמר קרא פסילי אלהיהם וגומר, ולא כתיב אלהיהם תשרפון באש, שמע מינה דהכי קאמר קרא מיד שפסלו לאלוה, כלומר ששיפה לשם אלוה, נעשה אלוה, ולא תהנה ממנו אלא תשרפנו באש. ושל ישראל אינה אסורה עד שתיעבד, דכתיב [שם כז, מו] ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה תועבת ה' מעשה ידי חרש ושם בסתר וגומר, הרי לא חייבו הכתוב אלא עד שיעשה לה דברים שבסתר, דהיינו שעובדה, שישראל העובד ע"ז סתמא דרכו לעשות בסתר שלא ישמעו בית דין ויסקלוהו. לבוש ומ"ז שם

³¹ עיין במהר"ם לובלין בחידושיו לש"ס [עבודה זרה] דף י"ט ע"ב ד"ה הגיע לכיפה מה שכתב שם בשיטת התוספות, דסבירא להו דנוי עכו"ם הוי כעכו"ם עצמו לענין דנאסר מיד ייע"ש, ובהידושי עבודת עבודה לש"ס תמהתי שם [ד"ה תוס' בד"ה הגיע] עליו ייע"ש ודו"ק:

³² עיי' בשו"ת מהר"ח א"ז סי' ע"ח שכ' דבזה"ז יש להקל בשעת הדחק בתשמישי עכו"ם כיון דאינן אסורין עד שיעבדו ועכו"ם שבוה"ז לא עבדו ע"ז הם אלא מעשה אבותיהם בידיהם עיין שם ועיי' בס' מנחת פתים בחידושיו לסי' זה שהביאו וסיים שהוא חידוש גדול ומשמעות יתר הפוסקים לא נראה כן עכ"ד.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת עבודה זרה

כלי מתכות³³ אחד פשוטיהן³⁴, כגון הסכינים והמספריים או מקבליהן, כלומר כלי שי לו בית קיבול, כגון היורות והקומקומוסין הכל מקבלין טומאה, (במדבר לא פסוק כג) פֶּלֶךְ דְּבָרִים אֲשֶׁר יָבֵא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ בֵּין מִקְבֵּל בֵּין פְּשׁוּט, אפילו תיבה או מגדל כלומר קופסאות או ארונות, וכיוצא בהן של מתכת שהן מקבלין ארבעים סאה בלה, או יתר³⁵, מקבלין טומאה שנאמר פֶּלֶךְ דְּבָרִים אֲשֶׁר יָבֵא בָאֵשׁ.

ה. נשתברו טהרו

כל כלי³⁶ שנשבר, ונשבר אחר שנשבר, ונפסדה צורתו ותשמישו³⁷ טהור בשבירתו וכן כלים שנשברו כשהן טהורין שבריהן אינן מקבלין טומאה.

כמה שיעור³⁸ השבר שישבר כלי מתכת, ולא יקבל טומאה או יטהר מטומאתו הכל לפי מה שהוא. כל זמן שהכלי יכול לעשות מעין מלאכתו עדיין הוא כלי וחשיב כלי שלם. כיצד: דלי של מתכת שנשבר והרי הוא יכול למלאות בו הרי הוא כלי כשהיה וכן כל כיוצא בזה.

כמה שיעור השבר³⁹ שישבר כלי חרס ויטהר מטומאתו אם היה טמא, או לא יקבל טומאה אם היה טהור, העשוי לאוכלין משינקב במוציא זיתים, והעשוי למשקין משינקב מכניס במשקין, כשמניחין אותו על המשקה יכנס המשקה לכלי בנקב, העשוי לכך ולכך מטילין אותו לחומרם והרי הוא מקבל טומאה עד שינקב במוציא זית, ולא

³³ רמב"ם הלכות כלים פרק א הלכה ט

³⁴ להבדיל מכלי עץ שפשוטיהן אינם מקבלין טומאה.

³⁵ ושעמא משום דכלי מתכות לא איתקש לשק. כס"מ שם

³⁶ רמב"ם הלכות כלים פרק ו הלכה א

³⁷ לאו תשמישו הראשון קאמר דזו סברת ר' אליעזר בכלים רפ"ז ולא קי"ל כוותיה וכמ"ש רבינו והרע"ב ז"ל שם. מעשה רקח ועיין פ"ג מכלים ה"ב כמה שיעור השבר שישבר בכלי עץ או בכלי עצם (נ"ב דכלי עצם דינם ככלי עץ לכ"ד, וכש"כ הרמב"ם בפ"א ה"י), כל כלי בעה"ב שיעורן ברימונים, ע"כ, ולגבי כ"ח תנן בכלים רפ"ג דבמיוחד לאוכלין שיעורן במוציא זיתים ובמיוחד למשקין שיעורן בכונס משקה, וכן פסק הרמב"ם ברפ"ט מכלים. ולגבי כלי מתכות תנן שם רפ"ד דתליא בעושיין מעין מלאכתן ולכאן הטעם הוא כש"כ החזו"א (סי' י"ח סק"א) משום דכלי עץ חשיב טפי, (ואין משליכו רק בנקב דכמוצ"ר) וגם הוא חלים טפי ואין הנקב מפסידו כ"כ ומיקרי עדיין כלי, ודרך להשתמש בו דברים הגסים עד כרמון.

³⁸ רמב"ם הלכות כלים פרק יא הלכה א

³⁹ שם פרק יט הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

אמרו במוציא משקה אלא בגסטרא בלבד לפי שהיא עשויה לקבל המשקין הנוזלים מן הכלים ואם הוציאה משקין ה"ז בטל תשמישה.

כמה שיעור השבר⁴⁰ שישבר בכלי עץ או כלי עצם ויהיה טהור כל כלי בעלי בתים שיעורן כרמונים כיצד משינקב הכלי במוציא רמון טהור, והרמון שאמרו בינוני לא גדול ולא קטן לפי דעת הרואה ויהיו בכלי שלשה רמונים אחוזים זה בזה, ניקב הכלי במוציא זית וסתמו וחזר וניקב במוציא זית וסתמו [עד שהשלימו למוציא] רמון אף ע"פ שהוא סתום טהור שהרי נעשו לו פנים חדשות.

ו. חזר ועשאן כלים יחזרו לטומאה ישנה

כלי עץ⁴¹, וכלי עור, וכלי עצם, שנשברו טהרו מטומאתן, חזר ועשה כלי משבריהם או שקיבץ את שבריהן ועשה מהן כלים אחרים, הרי אלו כשאר הכלים הטהורים שלא נטמאו מקודם, שהן מקבלין טומאה מכאן ולהבא.

וכן כלי מתכות שנשברו אחר שנטמאו טהרו, אולם התיכן וחזר ועשה מהן כלים אחרים חזרו לטומאה הישנה, ואין לכלי מתכות טהרה גמורה עד שיטבילם במקוה כשהם שלימים או ישארו שבורים.

אחד כלי שנטמא במת או בשאר הטומאות אם התיכו חזר לטומאתו הישנה עד שיטביל.

וחזרת כלי מתכות לטומאתן הישנה מדברי סופרים⁴², ומפני מה גזרו על כלי מתכות שיחזרו לטומאתן הישנה גזירה שמא יטמא לו כלי ויתיכנו ויעשה ממנו כלי אחר בו ביום אם יאמר שהוא טהור כדין תורה יבוא לומר השבירה מטהרת והטבילה מטהרת כשם שאם נשבר והתיכו ועשה ממנו כלי כשהיה הרי הוא טהור בו ביום כך אם הטבילו אף על פי שהוא כשהיה

⁴⁰ פרקו הלכה ב

⁴¹ שם פרק יב הלכה א – ג

⁴² הם דברי רבא פרק קמא דשבת דף ט"ז דשמעון בן שטח וחכמי דורו גזרו טומאה ישנה בכלי מתכות ואף דרבן שמעון בן גמליאל פליג במתני' פי"א דכלים וס"ל דלא חזרו אלא לטומאת מת בלבד ואנן קי"ל כל מקום ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו אפשר דלא אמרו כן היכא דהוי היפך סתם מתני'. מעשה רקח שם. ויראה לי דאע"ג דבכל ספרי משניות אשר לפנינו כתובים דברי רשב"ג במשנה, מ"מ בספרי הקדמונים לא היו כתובים דברי רשב"ג במשנה. ערוך השולחן העתיד הלכות כלים סימן רה סעיף ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת עבודה זרה

הרי הוא טהור בו ביום ויבואו לומר שאין הכלים צריכין הערב שמש מפני זה החשש גזרו טומאה עליהם.

ז. כי הדרא טומאה ה"מ לטומאה דאורייתא אבל טומאה דרבנן לא

כלי זכוכית⁴³ שנשמאו ונשברו טהרו ככל הכלים, ואפילו התיבן ועשה מהן כלים אחרים אינם חוזרים לטומאה הישנה⁴⁴.

ולפי שעיקר טומאתה מד"ס⁴⁵ לא גזרו עליהן בטומאה ישנה⁴⁶. ויש מחלקים⁴⁷ שכלים שעיקר טומאתם דרבנן לא גזרו, וכלים שטומאתן דאורייתא אך נשמאו בטומאה דרבנן הרי זה ספק אם חזר לטומאתו הישנה, או לא חזר.

⁴³ רמב"ם שם הלכה י

⁴⁴ זהו בשבת [מ"ז א] וכך אמרו שם: טומאת כלי זכוכית מדרבנן וטומאה ישנה מדרבנן, בטומאה דאורייתא אחיתו בה רבנן טומאה, בטומאה דרבנן לא אחיתו בה רבנן טומאה.

⁴⁵ ואע"ג דהכא מספקא ליה, אך הש"ס אומר להדיא בשבת בטומאה דאורייתא אחיתו לה רבנן טומאה וכו', הרי להדיא דרק בטומאה דאורייתא יש טומאה ישנה. ועיין להלן לפי מה שמתבאר דברי הרמב"ם ע"פ שיטת הגאונים, שפסקו כאת"ל, שבכל הטומאות דרבנן נפשט שם שאין להם טומאה ישנה בכלי זכוכית. ובאמת סמך הש"ס כאן על הך דשבת, ולכן אומר ואם תמצא לומר דלא נחתא לה טומאה והספק הוא רק בעכו"ם ודכוותיה כמ"ש. ערוך השולחן העתיד הלכות כלים סימן ר"ו סעיף ד – ה

⁴⁶ דברי הרמב"ם צ"ע דאף דבגמ' שבת דף מ"ז ע"א אמרו האי טעמא דלכך לא גזרו טומאה ישנה בכלי זכוכית משום דעיקר טומאתן מד"ס, בודאי לא אמרו כן בגמ' אלא אליבא דמ"ד שם בדף מ"ז ע"ב דעיקר גזירה דטומאה ישנה בכלי מתכות הוא משום גזירה שמא לא יקבנו בכדי טהרתו, משא"כ אליבא דרבא דס"ל דטומאה ישנה בכלי מתכות גזרו גזירה שמא יאמרו טבילה בת יומא עולה לה וכן פסק הרמב"ם כאן בה"ב כרבא עיין שם, א"כ הרי לא שייך האי גזירה גבי כלי זכוכית לשיטת הרמב"ם דפסק בפ"א מה' כלים דכלי זכוכית אין להם טהרה במקוה עיין שם, וא"כ אמאי הוצרך הרמב"ם כאן לטעמא דלכך לא גזרו טומאה ישנה בכ"ז משום דעיקר טומאתן מד"ס וצ"ע. אבן ישראל שם, ולפי המבואר להלן מערוה"ש העתיד לא קיא מידי דכונת הרמב"ם להתיר כל שטומאתו מדרבנן מלבד ע"ז, ולהכי כתב טעם זה.

⁴⁷ התוס' שהקשו דהא כאן בגמ' מיבעיא ליה גם בטומאה דרבנן אי איכא טומאה ישנה, ובשבת פשיטא ליה בכלי זכוכית ותרצו דלא דמי, דהתם הטומאה היא דרבנן אבל הכלי מקבל טומאה מן התורה, אבל כלי זכוכית עיקר טומאת הכלי הוא מדרבנן ע"ש. ולפ"ז לדברי רבותינו בכל הטומאות דרבנן הוי ספק, ולא אבין דהא הש"ס אומר להדיא בטומאה דאורייתא אחיתו לה רבנן טומאה וכו', הרי להדיא דרק בטומאה דאורייתא יש טומאה ישנה, וע"ק לי דא"כ למה לא הביא הש"ס בעכו"ם הך סוגיא דשבת ותחלק ביניהם כדברי רבותינו. עהרוה"ש העתיד שם. ולענ"ד שדעת הרמב"ם כדעת תוס' שלכאורה יש לדייק שבסדר ההלכות כתב הרמב"ם דין דכלי מתכות, וכתב כלי מתכות שנשמאו בטומאה שהיא מדברי סופרים כגון שנשמאו בעבודה זרה, משמע כלי דאורייתא והטמאה מדברי סופרים ולאחר מכן כתב מיד דין דכלי זכוכית, וכתב "שנשמאו ונשברו טהרו... אינם חוזרים לטומאה הישנה לפי שעיקר טומאתה מד"ס", כלומר שנשמאו בטומאה דאורייתא, וא"כ לכאורה כונתו כדעת תוס' בסוגייתנו שכלי מתכות שטומאתו דאורייתא, שנשמאו בדרבנן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת עבודה זרה

וכן כלי זכוכית שנשברו אף על פי ששבריהן כלים, וראויין לתשמיש הואיל והם שברי כלים אינן מקבלין טומאה, לפי שאינן דומין לכלי חרס.

כיצד קערה של זכוכית שנשברה והתקין שולים לתשמיש שהן כקערה⁴⁸, אין השולים מקבלין טומאה אף על פי שהן בקערה, ואם קירסם את מקום השבר ושפו בשופין ה"ז מקבלת טומאה.

ה. את"ל לא הדרא טומאה דעבודת כוכבים משום חומרא

דעבודת כוכבים מי שזיה רבנן כטומאה דאורייתא או לא

תיקו

כלי⁴⁹ מתכות⁵⁰ שנטמא בטומאה שהיא מדברי סופרים, כגון שנטמא בעבודה זרה וכיוצא בה, ונשבר והתיכו וחזר ועשה ממנו כלי אחר, הרי זה ספק⁵¹ אם חזר לטומאתו הישנה, או לא חזר⁵².

הרי זה ספק, וכלי זכוכית אפילו נטמא בדאורייתא שהרי לא כתב שנטמאו בדרבנן, ודאי לא גזרו שעיקר טומאת הכלי מדברי סופרים.

⁴⁸ כ"ה בדפו"י וכ"י. קרית מלך שם.

⁴⁹ רמב"ם הלכות כלים פרק יב הלכה ט

⁵⁰ עיין מש"כ לעיל מהא דהזכיר כאן כלי מתכות לדייק דדעתו כדעת תוס'.

⁵¹ ק"ל הא ידוע שהרמב"ם הולך בשיטת הגאונים דכל אם תמצא לומר פשיטותא הוא, וא"כ בכל הטומאות נפשטה הבעיא דאין חוזרין לטומאתן הישנה, ולמה כתב על כל טומאה מדברי סופרים שיש ספק. ויראה לי דבאמת גם כוונתו בעיקר העניין הוא רק לטומאת עכו"ם. וזה שכתב וכיוצא בה, כוונתו ג"כ בטומאה החמורה כמותה. וזה שלא כתב להדיא דבכל טומאות של סופרים אין חוזרין לטומאה ישנה, סמך על מה שכתב מיד אחר דין זה דבכלי זכוכית ליכא טומאה ישנה מפני שטומאתה דרבנן, וה"ה לכל טומאות דרבנן. ואף על פי שהתוס' מחלקים בין כלי זכוכית לשארי טומאות דרבנן כמו שהתבאר, מ"מ הרמב"ם לא ס"ל כן אלא כמ"ש. ערוך השולחן העתיד שם סעיף א – ב, ועיין מרכה"מ שם, רבנו דקדק בלשונו הצח וכתב כגון שנטמא בעכו"ם וכיוצא בה שר"ל שהן אבות הטומאה מדברי סופרים דומיא דעכו"ם כמו בגדי עם הארץ ודומיהם דהנך צריכים הערב שמש כמ"ש רבנו לעיל פ"י מהל' אבות הטומאה ה"א ושפיר יש לגזור שמא יאמרו כדרך ששבירה מטהרת בלא הע"ש ה"נ טבילה מטהרת והא דקאמר בגמרא ותיבעי לך שאר טומאות דרבנן ר"ל הנך שהם אבות מד"ם וצריכים הע"ש. משא"כ בכלים שננטמאו במשקין וכה"ג שאין טעונים הערב שמש דלא שייך גזרה דרבא שמא יאמרו וכו' לא מספקא ליה לרב המנונא כלל ותו לא מידי.

⁵² כפי הכלל דספיקא דרבנן לקולא הו"ל לפסוק דלא חזר מכ"ש הכא דהווי תרי דרבנן כמ"ש רבינו לעיל הל' ב' ועיין מה שכתבתי בענין זה פ"ו דשאר אבות הטומאות הל' ז' והכא י"ל דמשום חומרא דע"ז לא רצה להקל להדיא. מעשה רקח שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ט. תקרובת עבודה כוכבים של אונלים מהו כלים לא קמיבעיא ליה כיון דאית להו טהרה במקוה טומאה נמי בטלה כי קמיבעיא ליה אונלין

תקרובת ע"ז⁵³ מטמאה במגע ובמשא כנבילה⁵⁴, ושיעורה בכזית, כל דבר שמקריבין לה בין בשר בין שאר אוכלים ומשקין הכל כנבילה שהכתוב קראן זבחי מתים, ואף על פי שאין תקרובת ע"ז של אוכלין בטלין לעולם, להתירה בהנאה, אם בטלה הרי זו ספק⁵⁵ לטומאה⁵⁶, אבל כלי שהוא תקרובת ע"ז שביטלו טהור, וכן ע"ז ומשמייה שביטלו, טהורין.

דף נב:

⁵³ רמב"ם הלכות שאר אבות הטומאה פרק ו הלכה ז

⁵⁴ וחמור מעכו"ם עצמה לא מיבעיא בהקרב בהמה דהוי נבלה ממש אלא אפילו שאר תקרובת, מ"מ הא סוף סוף הכתוב קראן זבחי מתים ובהכרח שהן כנבלה עכ"פ, ונהי דלאיסור הוא ולא לטומאה מ"מ הא עשאן זבחי מתים וממילא דהן כנבלה. ערוך השולחן העתיד הלכות שאר אבות הטומאות סימן קלד סעיף יז

⁵⁵ קשה דבהל' ד' גבי נתפרקה ע"ז פסק רבינו לקולא להדיא ומאי שנא דבההיא פסק לקולא ובהא כתב דה"ז ספק וכבר נתעורר בזה המל"מ ז"ל עיין עליו. אך לענ"ד נראה דלא ראי זה כראי זה ולכך רבינו חילק ביניהם דכבר ידוע דתקרובת ע"ז אין לה ביטול עולמית וכמ"ש רבינו פ"ח דע"א הל' ט' עיין שם ומכאן זה נסתפק רבי יוחנן כיון דאיסורי לא בטיל טומאה נמי לא בטיל או דלמא איסורא דאורייתא לא בטיל טומאה דרבנן בטיל ע"כ וכיון דאכתי אית איסור דאורייתא לכך נטה רבינו להחמיר וכתב ה"ז ספק, ובהכי ניחא נמי לאידך בעיא דרב המנונא בע"ז דף נ"ב ריתך כלי של ע"ז וחזר ועשאו כלי וקמבעיא ליה אי חזרה לטומאה ראשונה דאם היא דאורייתא הדרה אבל מדרבנן לא הדרה או דלמא משום חומרא דע"ז וכו' הרי דגם בהא איכא ליתא דאורייתא ולכך פסק רבינו פ"ב דכלים הל' ט' דה"ז ספק ולהורות לנו שאין הטעם משום חומרא דע"ז אלא משום ליתא דאורייתא כאמור כתב שם טומאה מדברי סופרים כגון עכו"ם וכיוצא וכו' והן הן הדברים האמורים אמיתיים לענ"ד מעשה רקח שם.

⁵⁶ דלכאורה הטומאה תלוי בהאיסור, שאם נסתלק האיסור ממילא שנסתלקה הטומאה, כגון אליל שביטלה וכן משמישיה שביטלן ומותרין ממילא ג"כ שגם הם טהורים כמובן, ולפ"ז להיפך כל שלא מהני ביטול לאיסור לא נסתלקה הטומאה, ולפ"ז בתקרובת יש הפרש בין תקרובת אוכלין שאין להן ביטול לאיסור, ממילא דלא נסתלקה הטומאה ובין תקרובת כלים שיש להן ביטול לאיסור ונסתלקה מהם הטומאה. ומ"מ נשאר הש"ס [נ"ב ב] בספק בתקרובת אוכלין דאולי אף על גב דלאיסור לא בטיל זהו מפני דהאיסור הוא מן התורה אבל בטומאה דרבנן אפשר דבטיל ע"ש. ובה נתבאר דברי הרמב"ם, ופשוט הוא דאפילו טבילה א"צ אותן שנתבטלו ונטהרו מטומאתן וכדפירש"י שם דמקוה ידידה היינו ביטול ע"ש, דאל"כ לא שייך שאלה באוכלין שהרי אין להן טהרה במקוה. ערוך השולחן העתיד שם סעיף יח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת עבודה זרה

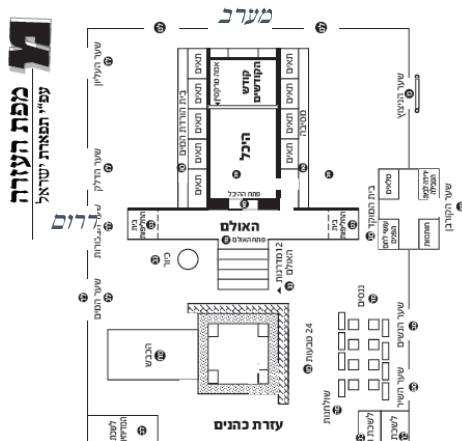
י. כלים ששימשו בהן בבית חוניו מהו שישתמשו בהן בבית המקדש... כהנים ששימשו בבית חוניו לא ישמשו במקדש שבירושלים ואינו צריך לומר לדבר אחר

מי שעבר⁵⁷ ועשה בית⁵⁸ חוץ למקדש להקריב בו קרבנו לשם, אינו כבית ע"ז. ואף על פי כן כל כהן ששימש בבית כזה לא ישמש במקדש⁵⁹ לעולם.

וכן כלים שנשתמשו בהן שם לא ישתמשו בהן במקדש לעולם אלא יגנוזו, ויראה לי שאם עבד כהן ששימש שם במקדש, לא פסל⁶⁰.

יא. מזרחית צפונית בה גנזו בית חשמונאי את אבני המזבח ששקצו אנשי יון

כבר התבאר במסכת יומא דף טו: –
טז. שארבע לשכות היו בבית המוקד במקדש.

⁵⁷ רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ט הלכה יד

⁵⁸ בתוספתא (מנחות פי"ג ה"ג) בשעת היתר הבמות מותר, פירוש ששמשו בבמות יחיד, והקריבו הטאות ואשמות או פסחים, דברים שאין מקריבין בבמה קטנה, מ"מ בין דהותר לנדריים ונדבות, ואין חיוב כרת על ההקרבה, לא קנסיהו רבנן, ומותרין לשמש במקדש,

⁵⁹ לשון המשנה לא ישמשו במקדש שבירושלים וכתבו התוס' דלהכי איצטריך בירושלים לאשמועינן דכנוב ונבעון הרי מותרים לשמש כ"ש בזמן הזה ע"כ ורבינו סתם הדבר אפשר דמשום דמילתא דפשיטא היא דהא אין כאן איסור דאורייתא. מעשה רקח שם

⁶⁰ דכיון דמשום קנסא הוא דמיפסלי כדאמרינן בפ' רבי ישמעאל בדיעבד אין לקנסם. כס"מ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ומה⁶¹ היו משמשות – מערבית דרומית⁶² לשכת הטלאים⁶³ שבה היו טלאים מבוקרים לקרבנות התמידים, ודרומית מזרחית לשכת עושי לחם הפנים, שם לשיין ואופין אותן במקום הקודש, ושתי לשכות אלו העשויות לדברים קדושים, היו בדרום בית המוקד, בחצי שלפנים שהיה קדוש⁶⁴.

מזרחית צפונית לשכת החותמות⁶⁵ בה גנזו בית השמוני אבני מזבח ששקצום מלכי יון, צפונית מערבית בה יורדין לבית הטבילה⁶⁶. וי"א⁶⁷ שבה גם היתה מדורת אש לחמם הכהנים שטבלו. צפונית מערבית בה יורדין לבית הטבילה.

יב. ניתברינהו אבנים שלמות אמר רחמנא ננסרינהו לא תניף עליהם ברזל אמר רחמנא

⁶¹ רמב"ם בית הבחירה פרק ה הלכה י

⁶² ועיין להלן יז. דהאי לשכה (ר"ל לשכת הטלאים) אקצויי מקצייא ופירש"י "בשתי המקצועות נראית, שארוכה היא ועומדת במערב ומארכת לצד הצפון ודרום עד קרוב למקצועות שמכאן ומכאן. ודאית מצפון מיתחזיא ליה – שמשוכה לצד דרום יותר. ודאית מדרום מיתחזיא ליה – משוכה לצד צפון". אך בפ"י המשניות מדות א ופ"י וענין זה הוא שהיתה נתונה בבית המוקד עצמו מערבית דרומית וכמו שזכר כאן וכשמשערין מקומה לצד העזרה תהא מן העזרה צפונית מערבית כמו שזכר בתמיד כשנתן אותם בלשכה זו והוא בעזרה יעו"ש ומפרש דה"ק דאית בעזרה מן הדרום מתחזיא ליה בצפון דבית המוקד בכללו עומד במקצוע צפונית מערבית של עזרה קרוב למקצוע אמנם דאית מצפון וקאי בבית המוקד ובבית המוקד עצמו הוא במערבית דרומית. ועי' בתוס' יומא י"ז ב' בד"ה והאמר מר וכו' שכתבו וז"ל ומ"כ שהקשה ריב"א אמאי לא משני אקושייא דלשכת טלאים דהא דקאמר דהוה במקצוע צפונית מערבית היינו בקרן צפונית מערבית של עזרה דהיינו מערבית דרומית של בית המוקד שהרי משמע במס' מדות דבית המוקד גדול היה לצפון העזרה וקאי התם אעזרה והכא אבית המוקד יעו"ש מה שנדחק בזה

⁶³ ועיין במשנה בגליון בשם הגר"א וז"ל אף על גב דאמרינן ביומא דעיקר היתה בדרומית מערבית נ"ל דפתיחתה לבית המוקד היתה בצד צפונית דבית המוקד היתה חציה בחול וחציה בקדש כדאיתא בפ"א דיומא א"כ צד צפונית היתה בחול וע"כ לשכת הטלאים היתה בחול שלא ירביצו גללים בעזרה עכ"ל. הר המוריה

⁶⁴ תפארת ישראל שם אות מח

⁶⁵ ר"ב במשנה שם

⁶⁶ מעשה רוקח

⁶⁷ פ"י המשניות שם ולכאורה הרמב"ם לשימתו שנתבאר לעיל טו: שלא הזכיר כלל שהיו פתוחים לאולם וא"כ ע"כ האי מדורה היתה בלשכה זו אך דעת שאר מפרשים שהיו לשכות בית המוקד פתוחים לאולם א"כ באולם היתה בו המדורה הגדולה כמבואר שם בפרשני המשנה. אמנם זה אינו דהא הרמב"ם בפ"י המשניות פ"י כשאר מפרשים ודלא כמש"כ ביד. ועיין בר"ב שפירש "ושם מדורה שמתחמם בה הכהן לאחר שטבל ועלה ונסתפג, ולשכת המוקד היא קרויה, והיא פתוחה לבית המוקד הגדול". משמע ששתי מדורות היו אחת בעולם לחמם הכהנים שנצטננו ואחת בלשכת המוקד לחמם הכהנים שטבלו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

אבן שנפגמה⁶⁸ פסולה למזבח, שנאמר: (דברים כז פסוק ו) אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה אֶת מִזְבֵּחַ ה' אֱלֹהֶיךָ, ואינה פסולה אלא אותה האבן, אבל שאר האבנים כשרות, שנאמר: (שמות כ פסוק כב) וַתְּחַלְלֶנָּה, היא מחוללת ואין המזבח מחולל⁶⁹.

הפגימה פוסלת בין על ידי ברזל ובין על ידי שאר דברים. ויש שנראה מדבריהם שאפילו פגימה מאליה ומתחילת ברייתה של האבן פוסלת⁷⁰. והבונה אבן⁷¹ פגומה במזבח עובר בעשה, שנאמר אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה, ולא פגומות, והרי זה לאו הבא מכלל עשה.

וכל אבן⁷² שנגע⁷³ בה הברזל אע"פ שלא נפגמה⁷⁴ פסולה לבנין המזבח ובנין הכבש שנאמר (שמות כ פסוק כב) פִּי תִרְבֵּךְ הַנֶּפֶת עֲלֶיךָ וַתְּחַלְלֶנָּה כִּי חִרְבַּךְ הַנֶּפֶת עֲלֶיךָ וַתְּחַלְלֶנָּה וַאֲפִילוּ אִם נָגַע בָּהּ בְּרִזַּל חוּץ לְעִזְרָה⁷⁵ והבונה אבן שנגע בה ברזל במזבח או בכבש לוקה שנאמר (שם) לֹא תִבְנֶה אֶתֶּהֶן גְּזִית.

ותיכף שבנה⁷⁶ אותה חייב, ואפילו של הקריבו כלל אחר זה על המזבח, ובאמת אסור להקריב כיון שהוא פסול, מ"מ על הבנין לוקה, ואפילו סתר תיכף האבן ולקה אותה מהמזבח מ"מ כבר נתחייב על הבנין.

⁶⁸ רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק א הלכה יד

⁶⁹ רמב"ם שם הלכה מז

⁷⁰ עיי' תוס' סוכה מט א, ועיי' רש"ש מדות שם. ביריעות שלמה שם הי"ד ר"ל כן אף בדעת הרמב"ם.

⁷¹ רמב"ם שם הלכה טו

⁷² רמב"ם בית הבחירה פ"א הי"ד

⁷³ ולכאורה צ"ע שהרי גזית מלשון גזיזה כמו שפירש רש"י עה"ת שם ועיי' נגיעה אינם גזית ועייין בגר"י פרלא על הרס"ג ח"ב ל"ת קפו ועייין תועפות ראפ על היראים סי' שי שס"ל שליראים אינו ובר בנגיעה אלא רק אם פגם ומש"כ במנה תמיד שם שמא יפסול היינו מלשון פסל לך דהיינו שיחתוך האבן ולא שיפסול שתהיה האבן פסולה ודלא כדעת הרמב"ם

⁷⁴ שאם נפגמה האבן פסולה לבנין המזבח והבונה אותה עובר בעשה כמבואר שם ברמב"ם ובה"ד (עייין מ"ע

כ)

⁷⁵ תוס' סוכה מט ע"א ד"ה שכל מזבח

⁷⁶ מנחת חינוך מצוה מ אות ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת עבודה זרה

וכן⁷⁷ המניף⁷⁸ ברזל על אבני המזבח לוקה⁷⁹ וי"א⁸⁰ אע"פ שעל ידי כך נפסל, אינו לוקה שאין מלקות אלא על הבונה אבן שהונפה עליה ברזל.

אבן⁸¹ שנגע בה ברזל, אחר⁸² שנבנית במזבח או בכבש, אותה האבן פסולה⁸³ והשאר כשירות⁸⁴. וי"א⁸⁵ שכל המזבח נפסל

וכל זה באבני מזבח אבל דרשו חז"ל⁸⁶ לא תבנה אתהן גזית, בו – במזבח – אי אתה בונה, אבל אתה בונה בהיכל ובקודש הקדשים, וכן נאמר (מלכים א ז פסוק ט) קַל אֵלֶּה

⁷⁷ (יראים סי' שי וסי' שצז [שכו])

⁷⁸ ועיין רמב"ן עה"ת שם משמע כדעת היראים וז"ל "לאסור בהם נגיעת הברזל, כמו שנאמר אבנים שלמות תבנה את מזבח ה' אלהיך (דברים כו ו), לא תניף עליהן ברזל (שם ה)" וכן ברבנו בחיי שם "ואין הגזית עיקר האיסור כי אם הנפת הברזל וכן כתוב (דברים כז) לא תניף עליהם ברזל, ואלו עשאן גזית בכלי כסף או בשמיר הרי זה מותר מדין התורה (ועיין משך חכמה שהקשה האידך מותר הא בעינן אבנים שלימות) אבל האיסור אינו אלא כדי להרחיק הברזל מן המזבח והוציא הכתוב הברזל בלשון חרב לפי שהוא מחריב את העולם ולכך ירחיקנו הכתוב מן המזבח שהוא שלום העולם וקיומו ועל כן לא נמצא בכל מלאכת המשכן זכרון ברזל כלל אלא זהב וכסף ונחשת"

⁷⁹ וז"ל היראים שם "שלא להניף המקצר דכתיב בפ' וישמע יתרו ואם מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית כי חרבך הנפת עליה ותחלליה" וז"ל בסי' שצז "לא תניף ברזל. צוה יוצרנו שלא להניף ברזל על המזבח לפוסלו ולחותכו דכתיב בפ' והיה כי תבא (פכ"ז פס' ה) "ובנית שם מזבח לה' אלהיך מזבח אבנים לא תניף עליהם ברזל" וכבר פירשנו למעלה בלאו דלא תבנה אתהן גזית ולמה שנה עליו הכתוב לעבור עליו בשני לאוין" ועיין תועפות ראם שם שכתב שעובר בשני לאוין היינו הבונה הוא לאו אחד והמניף לאו שני

⁸⁰ מנחת חינוך שם אות א ועיין מנחת חינוך מצוה מ אות א וז"ל "ואיני מבין, (דעת הרמב"ם) הא מביא שם בהל' י"ד הדין דצריך שלא יהיה שום פגם במזבח שנאמר אבנים שלמות תבנה, וכן הוא בעבודה זרה ג"כ ע"ב נתברינהו אבנים שלמות וכו', והנה פסוק זה דאבנים שלמות הוא בפרשת כי תבא [דברים כ"ז, ו] אצל המזבח בהר עיבל, וצריך לומר דלפינן מזבח דורות משם, א"כ נהי דכאן כתיב לא תבנה אבל שם [ה] כתיב ובנית מזבח לא תניף עליהם ברזל, א"כ נראה דהלאו הוא ג"כ הנפת ברזל, ונילף ג"כ למזבח דורות דחוץ מהלאו של לא תבנה, ואפילו בבנוי, מ"מ אסור להניף ועובר בלאו דלא תניף. אך בודאי כך מבואר במכילתא ואינו בידוי. וקצת צ"ע בעבודה זרה שם דאמרינן ננסרינהו, לא תניף עליהם ברזל, ואמאי אינו מביא מפסוק זה המוקדם, וזה במזבח דורות, לא תבנה אתהן גזית וגו':

⁸¹ וצ"ע דבמכילתא משמע שרק שני אבנים פסולות והכי איתא התם "לא תבנה אתהן גזית. אין גזית אלא גזוזות, שהונף עליהם ברזל; רבי נתן אומר, הרי שבנה בו שתי אבנים גזוזות, שהניף עליהם ברזל, שומע אני יהא המזבח כלו פסול, ת"ל לא תבנה אתהן גזית, הן פסולות ולא המזבח כלו פסול". ועיין ווי העמודים על היראים סי' שכו אות א

⁸² ועיין בפירוש היעב"ץ שם שהסתפק שאולי אפשר לדייק מלשון זה שאם נפסלה קודם שנבנתה פוסלת כל המזבח אבל אחר שנבנתה אינה פסולה אלא זאת

⁸³ לא תניף עליהם ברזל – ולא כתב לא תניף עליו ברזל, להורות אבן שנגע בו ברזל הוא פסול והשאר כשרות (משך חכמה דברים פכ"ז פס' ה)

⁸⁴ רמב"ם שם הט"ז

⁸⁵ ביאור הגר"א מידות פ"ג מ"ד, שכתב שם שהחילוק בין פגימה לנגיעת ברזל שפגימה פוסל רק האבן והעלאת ברזל פוסל כל המזבח

⁸⁶ במכילתא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת עבודה זרה

אֲבָנִים יִקְרָת בְּמִדַּת גְּזִית מְגֵרְרוֹת בְּמִגְרָה, וְהֵינּוּ: גְזִית, וְאֵין גְזִית אֵלָא גְזוּזוֹת שֶהוֹנֵף עֲלֵיהֶן בְּרוֹזֵל⁸⁷. וְאֵין מִפְצָלִים⁸⁸ אֵת אֲבָנֵי הַבֵּנִין בְּהַר הַבַּיִת, אֵלָא מִפְצָלִים אוֹתָן וּמִסְתִּתִּים אוֹתָן מִבְּחוּץ וְאַחַר כֵּךְ מִכְנִיסִים אוֹתָן לַבַּיִת.

אֲבָנֵי הַיֵּכָל וְעִזּוֹת צְרִיכוֹת לְהִיּוֹת שְׁלִימוֹת וְלֹא פְגוּמוֹת⁸⁹, נִפְגְּמוּ אוֹ שִׁנְגַּמְמוּ כְּלוּמַר נִחְתְּכוּ בַסִּבִּין וְלֹא חִסְרוּ אֵלָא כַעֲיֵן סִדֵּק, פְּסוּלוֹת, וְאֵין לָהֶן פְּדִיּוֹן אֵלָא נִגְזוּזוֹת⁹⁰.

הַסּוֹתֵר אֲפִילוֹ אֲבָן אַחַת דֶּרֶךְ הַשְּׁחַתָּה מִן הַמְזֻבָּח אוֹ מִן הַהֵיכָל אוֹ מִשְׁאֵר הָעִזּוֹת⁹¹ לֹקֵה שְׁנֵאמַר בְּעִבּוּדַת כּוֹכָבִים (דְּבָרִים יב פְּסוּק פְּסוּק ג ד) וְנִתְּצָתֶם אֶת מִזְבְּחֶתֶם וְגו' לֹא תַעֲשׂוּן בְּן לֵה' אֱלֹהֵיכֶם) י"א⁹² שְׁאֵינּוּ חַיִּיב אֵלָא אִם עָשָׂה רוּשֵׁם בַּבֵּינִין בְּנִתְּצָה זֶה. וי"א⁹³ שְׁחַיִּיב בְּכָל שֶהוּא וְאֲפִילוֹ אֵינּוּ שׁוֹה פְּרוּטָה.

יג. עובד כוכבים מנטל עבודת כוכבים שלו ושל חבריו וישראל אין מנטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים

כִּבְר הַתְּבֵאֵר לְעֵיל דָּף מ.ב. וְדָף נ. שְׁע"ז שֶׁל יִשְׂרָאֵל⁹⁴ אֵינָה בְטִילָה עוֹלָמִית, דְּכַתִּיב (דְּבָרִים טז פְּסוּק כ) לֹא תַטַּע לָךְ אֲשֶׁרָה כָּל עֵץ אֲצֵל מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר תַעֲשֶׂה לָךְ, הוֹקֵשׁ אֲשֶׁרָה לְמִזְבַּח, מִה מִזְבַּח טַעוֹן גְּנִיזָה בְּקִרְקַע שֶהָרִי

⁸⁷ ואף על פי שכתוב: ומקבות והגרון כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנותו, פירושו: בבית אינו נשמע, אבל בחוץ נשמע.

⁸⁸ רמב"ם בית הבחירה פרק א ה"ה.

⁸⁹ ושיעור הפנימות שתהגור צפורן באותו פגם. רמב"ם שם הי"ד

⁹⁰ רמב"ם שם הט"ו, ע"פ תוספתא מגילה ס"ב. מפני שאסורות להדיוט לאחר שנשתמשו בהן לגבוה. מל"מ שם ועי' אבן האזל ה"ט שנסתפק אם גם האבנים של עזרת נשים בכלל זה

⁹¹ ועיין בכס"מ שכל העזרות בכלל ועיין מנ"ח שם אות יח דמלשון הר"מ שכתב הסותר וכו' מן ההיכל ומן המזבחה או משאר עזרה, אפשר דדוקא עזרת ישראל שהוא מתנה שכינה, אבל לא בעזרת נשים והלאה דאינו מתנה שכינה כידוע אמנם במצוה קמב אות ד פשיטא ליה דכל דבר המקדש וכל העזרות בכלל וצ"ע גבי עליות וגנים שלא נתקדשו ומ"מ נראה דלא גרע מביהכנ"ס שלדעת המ"ב המובא לקמן יש בו משום לאו זה וצ"ע

⁹² אור החיים ריש פרשת ראה

⁹³ מנחת חינוך שם אות מז וכתב על דברי האור החיים מילי דסברא נינהו. ועיין בתוס' במכות כ"ב ע"א ד"ה אלא, שכתבו גבי עצי הקדש דהשורף חייב אף שאינו שוה פרוטה, ופשוט דהוא הדין דאין צריך שום שיעור כלל, דעל כל שהוא חייב, דלאו מידי דאכילה הוא, וגם מקימין ואשריהם תשרפון אף בכל שהוא, דאיסורי עבודה זרה הוא בכל שהוא, ועל זה נאמר לא תעשון וגו', וחייבים על כל שהוא:

⁹⁴ שו"ע ונו"כ קלט ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת עבודה זרה

אסור בהנאה, אף אשרה טעונה גניזה שגונזה בקרקע כשהיא שלימה ואין מועיל לה שום ביטול⁹⁵.

אבל של גוי יש לה ביטול דכתיב (שם ז פסוק כה) פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרֹפוּן פְּאֵשׁ לֹא תַחֲמוּד פֶּסֶף וְזָהָב עֲלֵיהֶם וְלִקְחָתָ לָךְ שֶׁתִּתִּיר הַתּוֹרָה לִקְחָתָה⁹⁶, והכי קאמר קרא מיד שפוסלו לאלוהי כלומר ששיפה להיות ע"ז לא תחמוד אלא תשרפנו, ואם פסלו מאלוה, כלומר שבטלו והוא מלשון פסולת, ולקחת לך.

לפיכך גוי⁹⁷ יכול לבטל ע"ז שלו ושל חברו גוי, ודוקא להדיוט אבל לדרבן מצוה אפי' לאחר ביטול ממאים לכתחלה⁹⁸.

וגוי מבטל ע"ז⁹⁹ אף על פי שאינה שלו¹⁰⁰. ואפילו הוא אינו עובד לאותם ע"ז אלא לאחרת, כגון שהוא עובד לפעור יכול לבטל מרקולים¹⁰¹ דבכלל פסילי אלהיהם הוא. ואפילו בעל כרחו שכופה אותו הישראל שיבטלה הוי ביטול, דהא מכל מקום פסלו הוא מאלוה, ובלבד שידע בטיב ע"ז¹⁰².

⁹⁵ לבוש וט"ז ג

⁹⁶ שוהאי ולקחת מיותר הוא, דבלא תחמוד סני דמשמע לא תחמוד כסף וזהב שעליהם אלא תשרפון באש, אלא על כרחך לא קאי ולקחת על לא תחמוד אלא מילתא באפיה נפשיה הוא.

⁹⁷ שו"ע ונו"כ קמו א

⁹⁸ כנה"ג בהגהות הטור ריש סי' זה מהס' חומות ירושלים עיין שם

⁹⁹ שו"ע ונו"כ שם ה

¹⁰⁰ דסתמא קאמרה רחמנא פסלו מאלוה ולקחת לך, כלומר כל שפסלו הם העובדים אותם מהיות אלוה, אפילו אינה שלו, ולקחת לך

¹⁰¹ עי' במש"מ פרק ח' מהלכ' ע"ז הלכה ט' שהביא מדברי התוס' וס' מעשה חייא דדוקא בע"ז של ע"ז מבטל אותה בע"כ אבל של מתכות כיון דהוורת לקדמותה אינו מבטל אותה בע"כ עיין שם ועי' בס' קהל יאודה שהביאו וכ' דמסתומת הפוסקים שלא הביא דברי התוס' בזה להלכה נראה דס"ל דהתוס' לא קאי בתירוץ זה ולא ס"ל כן לעיקר דלדינא לא מסתבר לחלק בהכי עיין שם ועי' במראה פנים על הירושלמי פרק ג' דע"ז הלכה ג' שמפרש כוונת התוס' בענין אחר דלדינא אין חילוק בין ע"ז של ע"ז או של מתכות עיין שם

¹⁰² עי' בס' מקור מים חיים לעיל סי' קכ"ג (סוף דף ס"ה וריש דף ס"ו) שכ' דלפמ"ש הטור בריש סי' קכ"ג דהעכו"ם בזה"ז לענין ניסוך הם כאלו אינם יודעים בטיב ע"ז ומשמשו' דלפ"ז דחשבינן להו לאינם יודעים בטיב ע"ז לכאורה אין עכו"ם שבזה"ז יכול לבטל שום ע"ז ואין לומר דכיון דאינם יודעים בטוב ע"ז גם עבודה שלהם לא הוי עבודה ע"ז דו"א דלענין איסור ע"ז לא בעינן שיעבור ע"ז אלא משפסלה לאלוה נאסר וכמש"ל סי' קל"ט דע"ז של עכו"ם נאסרה מיד אבל באמת ז"א דהטור כתב זה רק לענין ניסוך יין דתפסינן הך קולא וחשבינן להו בזה כאלו אינם יודעים בטוב ע"ז אבל לענין לעלות מחומרא זו דאינו יכול לבטל ע"ז לא חשבינן להו כאלו אינם יודעים בטוב ע"ז גם בזה"ז.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ג 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

אבל קטן שאינו יודע בטיב ע"ז וכן שוטה אינם יכולים לבטלם, שאין זה אלהיהם שאינם יודעים שיוודו בו.

וכל מי שאינו עובד עבודה זרה כגון גר תושב אינו יכול לבטלה, שאין זה נקרא פסילי אלוהיהם, שהרי אין זה אלוהו שאינו מחזיקו לאלוה כלל, וכן ישמעאלים¹⁰³ שאינם עובדים עבודה זרה אינם יכולים לבטלה.

אבל ישראל אינו יכול לבטל ע"ז של גוי, דהא פסילי אלהיהם כתיב משמע שהם עצמו פסלו אלהיהם מהיות עוד אלוה להם ולא שפיסלו ישראל.

וכל שכן שאין ישראל¹⁰⁴ יכול לבטל ע"ז של ישראל¹⁰⁵, דע"ז של ישראל אינה בטלה עולמית כמו שכתבנו לא ע"י ישראל ולא על ידי גוי. ואפילו אם יש לגוי שותפות בה עמו אין ביטול הגוי מועיל לחלקו של ישראל, דישראל על דעת עצמו עובד לע"ז¹⁰⁶, ואין נכרי יכול לבטל חלק הישראל.

ע"ז של גוי לאחר¹⁰⁷ שבאה ליד ישראל, מכי אגבה קני' ונעשה ע"ז של ישראל דאין לה ביטול והיינו כשבאה ליד ישראל הגביה כדי לקנותה אבל אם הגביה ישראל ע"מ שלא לזכות בה יש לה בטול.

י. המבטל עבודת כוכבים מבטל משמשיה ביטל משמשיה

משמשין מותרין והיא אסורה

המבטל ע"ז¹⁰⁸ נתבטלו משמשיה, ואפילו המשמשין¹⁰⁹ ביד ישראל והע"ז ביד גוי, וביטל הגוי הע"ז שבידו, נתבטלו המשמשין שביד ישראל שהם טפלין אצלה, אבל ביטל משמשיה לא נתבטלה היא.

¹⁰³ רמ"א שם

¹⁰⁴ אפילו מומר. עיין תפארת למשה

¹⁰⁵ ע"י בשער המלך פרק ח' מהלכ' לולב מה שהאריך בזה בשיטות הרא"מ דע"ז של עכו"ם שקנה ישראל כיון דלא עבדה ישראל יש לה ביטול מן התורה מיהת. ועיין בשו"ת מהר"י הכהן חלק א' היו"ד סי' כ"ב באמצע התשובה שנסאל בע"ז שעשאו נכרי בשליחות של ישראל ובדמי ישראל אם דינה כדין ע"ז של ישראל שאין לה ביטול ואם אסורה מיד או עד שתעבד כדין ע"ז של ישראל וכי' דהדבר פשוט הוא דהו"א ע"ז של ישראל כיון שעשאה בשליחות של ישראל והוא של הישראל בודאי דינו ככל ע"ז של ישראל

¹⁰⁶ לבוש ומ"ז ב

¹⁰⁷ כנה"ג בהגהות הטור לעיל סי' קל"ט אות י"ט

¹⁰⁸ שו"ע ונו"כ קמו יג

¹⁰⁹ רמ"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

